

Dalsslands Miljö
& Energiförbund

MILJÖKRAV PÅ LEVERERADE IT- PRODUKTER ÅR 2018

UPPFÖLJNING I BENGTSFORS, DALSS-ED, FÄRGELANDA OCH MELLERUDS KOMMUN

KRISTINA HAGLUND

DALSSLANDS MILJÖ- OCH ENERGIKONTOR, 2019-04-10

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Uppdrag och syfte.....	2
2. Metoder och avgränsning	2
3. IT-produkter och hållbarhet	2
3.1. Allmänt	2
3.2 Miljö – och energimärkningar	3
4. Aktuella avtal	3
4.1. SKL Kommentus ramavtal	4
4.2 Kammarkollegiets ramavtal	5
4.3 Bengtsfors kommuns avtal avseende IT-produkter i skolan	6
4.4 Melleruds kommuns avtal med IT-partner	7
5. Miljö- och energimärkningar av upphandlade produkter	8
6. Analys	10
6.1 Kommunernas avtal	10
6.2 Kommunernas köp av miljö- och energimärkta produkter.....	10
7. Sammanfattning	11

1. Uppdrag och syfte

Dalsslands miljö- och energikontor (DMEK) har som uppgift att regelbundet följa upp miljökraven i kommunernas olika avtal. Direktionen för Dalsslands miljö- och energiförbund gav DMEK i uppgift att under 2018 följa upp miljökraven för levererade IT-produkter i Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Melleruds kommun.

Eftersom kommunernas IT-produktsavtal ser olika ut så har uppföljningen i ett första skede syftat till att belysa vilka miljö- och energikrav som har ställts i upphandlingarna. Vidare har miljö- och energimärkningar kontrollerats för ett antal inköpta IT-produkter under år 2018.

Syftet med denna uppföljning är att redovisa hur kommunernas inköp skiljer sig åt och vad som kan förbättras inför framtida inköp. Kristina Haglund, miljöstrateg på DMEK, har genomfört uppföljningen.

2. Metoder och avgränsning

IT-produkter definieras i den här uppföljningen som datorer (all-in-one, stationära, bärbara och lätta bärbara), surfplattor och bildskärmar.

Kristina Haglund har haft kontakt med alla fyra IT-cheferna i respektive kommun. IT-cheferna har redovisat vilka avtal de har och vilka produkter som de har köpt in under 2018 (från ca januari-september).

Kontakt har även tagits med SKL Kommentus, Dustin, Atea samt med TCO development för diskussion och ytterligare underlag.

3. IT-produkter och hållbarhet

3.1. Allmänt

En IT-produkts livscykel består förenklat av tre faser – tillverkningsfasen, användningsfasen och slutfasen. Alla tre faserna orsakar miljöpåverkan av olika karaktär. I tillverkningsfasen utvinns och förädlas råvaror, komponenttillverkning och montage av produkterna sker och produkter och komponenter transporteras till olika ställen. De miljöaspekter man kan koppla till tillverkningsfasen är bland annat klimatpåverkan, resursanvändning och utsläpp av föroreningar. I användningsfasen är klimatpåverkan från energianvändning den viktigaste miljöaspekten. I slutfasen kan produkten återanvändas eller återvinnas. Flera komponenter i produkterna klassas som farligt avfall och riskerar att skada människors hälsa och förorena miljön om de inte hanteras på rätt sätt.

Den snabba utvecklingen av energieffektiva datorer har inneburit att miljöpåverkan allt mer har flyttats från användningsfasen till tillverknings- och slutfasen¹. Den mest avgörande åtgärden för att minska miljöbelastningen är dock att använda produkterna under så lång tid som möjligt.

En annan aspekt av hållbarhet är social hållbarhet, dvs att leverantörerna har ett socialt ansvarstagande och t.ex. rättvisa arbetsvillkor.

¹ Upphandlingsmyndigheten, 2018. Datorers miljöpåverkan ur ett livscykelperspektiv. Bakgrundsdokument.

Enligt Upphandlingsmyndigheten² kan en upphandlande myndighet ställa krav genom kvalificeringskrav, tekniska specifikationer, tilldelningskriterium eller kontraktsvillkor på en leverantör i följande kategorier:

Tabell 1. Exempel på krav som en upphandlande myndighet kan ställa på en IT produkt-leverantör.

Kategori	Exempel på krav
Farliga ämnen	Rutiner för kontroll av farliga ämnen, undvika mjukgörare i kablar, halogenfria material i strömkablar och moderkort
Ökad livslängd	Garanti- och serviceavtal, tillgång till reservdelar, livslängd på uppladdningsbara batterier, robusta datalagringsenheter
Energieffektivitet	Energieffektiva datorer och bildskärmar
Återvinningsbarhet	Plastmärkning av höljen och frontpaneler, metaller i höljen och frontpaneler
Tjänster för återanvändning och återvinning av datorer och bildskärmar	Insamling, dataradering och uppgradering av IT-utrustning, rapportering kring återanvändning och återvinning.

3.2 Miljö – och energimärkningar

Det finns flera miljö – och energimärkningar för datorer och bildskärmar. Miljömärkning typ 1 innebär att det följer miljömärkningsstandarden ISO 14024:1999. Det betyder bland annat att en oberoende och ackrediterad verifieringspartner granskar ställda krav i miljömärkningen. I denna uppföljning har endast miljömärkningen **TCO Certified** kontrollerats. TCO Certified är en internationell hållbarhetscertifiering för IT-produkter som ställer krav på användbarhet, miljöprestanda och socialt ansvarstagande.

Även Svanen, EU Ecolabel och Blue Angel är miljömärkningar av typ 1 som är vanligt förekommande på produkter i Sverige men dessa märkningar förekommer inte på datorer, surfplattor och bildskärmar och har därför inte varit relevant i den här uppföljningen.

Som energimärkning har **Energy Star** kontrollerats på produkterna i uppföljningen. Energy Star är en etablerad märkning för energieffektivitet. En tredjepartsorgan provar produkterna mot särskilda metoder och riktvärden innan märkningen kan erhållas.

4. Aktuella avtal

Färgelanda kommun har gjort en avropsanmälan på SKL Kommentus ramavtal för Arbetsplatser och elevdatorer. Efter den förnyade konkurrensutsättningen tecknades avtal med Dustin.

Förnyad konkurrensutsättning innebär att samtliga av ramavtalets leverantörer inbjuds att lämna anbud enligt ramavtalets villkor och konkurrera på nytt. Den förnyade konkurrensutsättningen blir en minupphandling och möjliggör en bättre affär för den upphandlande myndigheten. Myndigheten har då möjlighet att precisera kraven som finns i ramavtalet för att bättre passa myndighetens specifika behov.

² Upphandlingsmyndigheten, 2018. Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier för datorer och bildskärmar. Från kriterie-wizard på www.upphandlingsmyndigheten.se

Bengtsfors kommun har två avtal för inköp av IT-produkter. Det ena avtalet har tecknats med Lin Education och avser specifikt skolans verksamhet och digitala läromedel. Som en del av detta avtal ingår även IT-produkter t.ex. surfplattor som används i skolverksamheten. För övriga IT-produkter har Bengtsfors kommun tecknat avtal med Xelent Office Sweden AB som i sin tur lyder under Kammarkollegiets ramavtal avseende IT-klienter.

Melleruds kommun har gjort en egen upphandling med avseende på IT-partner (vilket inkluderar IT-produkter). Upphandlingen vanns av Atea som Melleruds kommun har tecknat avtal med.

Dals-Eds kommun hade inget avtal vid granskningstillfället utan köper löpande produkter från Dustin.

4.1. SKL Kommentus ramavtal

Kommunerna är berättigade att använda SKL Kommentus ramavtal för Arbetsplatser och elevdatorer 2015. Avrop från ramavtalet sker efter förnyad konkurrensutsättning där kommunen specificerar sina behov.

I Tabell 2 redovisas de hållbarhetskrav som SKL Kommentus ställer på leverantörerna i sitt förfrågningsunderlag samt som preciseras i ramavtalet.

Anbudsgivarna hade möjlighet att offerera produkter i kategorin miljömärkta datorer. Detta var inget obligatoriskt krav för att kunna bli tilldelad ramavtalet men det gav en fördel på den totala anbudssumman (prisavdraget från den totala anbudssumman ökade med antalet offererade miljömärkta datorer).

De krav som ställs i ramavtalsupphandlingen kan inte ändras eller bytas ut. Vid den förnyade konkurrensutsättningen är det möjligt för den upphandlande myndigheten att ställa ännu hårdare miljökrav. Kring vissa kvalitetskrav, t.ex. miljöåtervinning, är det möjligt att precisera om kraven ska vara obligatoriska (ska-krav) eller utvärderingskrav (bör-krav) och koppla kravet mot en summa. Denna summa dras sedan av den totala anbudssumman och ger således den leverantör med bäst miljöarbete en fördel. Inom området miljöåtervinning ingår t.ex. att leverantören kan redovisa hur man utesluter export av produkter till länder kända som e-waste hotspots eller att det finns ett system för spårbarhet som säkerhetsställer att produkter för återanvändning går till avsedd slutdestination.

Färgelanda ställde inga ytterligare specifika miljökrav vid den förnyade konkurrensutsättningen utan ställde endast krav på produkttyper.

Tabell 2. Följande krav preciseras i SKL Kommentus förfrågningsunderlag samt i ramavtalet med leverantörerna.

Kategori	Krav i SKL förfrågningsunderlag
Administration/ Allmänt	- Kontaktuppgifter för miljöansvarig
Farliga ämnen	- Alla produkter ska omfattas av direktiven för CE-märkning - Produkterna ska uppfylla RoHS-direktivet 2011/65/EU ³ - Produkterna ska vara kvicksilverfria (inkl. bildskärmars bakgrundsbelysning) - Externt kablage får inte innehålla PVC
Ökad livslängd	- Minst 3 års garanti (datorer och skärmar) och 1 års garanti (surfplattor och tunna klienter) - Service, kundtjänst och underhåll ska finnas tillgängligt i för offererade produkter i minst 5 år efter leveransdag samt fri frakt till och från serviceverkstaden. - Systembatteri för bärbar dator ska gälla i minst 1 år - Reservdelar ska finnas tillgängliga i minst 3 år från det att tillverkningen av produkten upphör (gäller Arbetsplatser)
Energieffektivitet	- Datorer, bildskärmar och strömadaptrar ska uppfylla senaste kraven på energieffektivitet ⁴
Återvinningsbarhet	- Producentansvar avseende förpackningar, elektriska och elektroniska produkter samt batterier.
Tjänster för återanvändning och återvinning	- Återtagande av produkter antingen för rekonditionering/avyttring eller för miljöåtervinning av uttjänta produkter
Sociala och etiska krav	- Grundläggande villkor ⁵

4.2 Kammarkollegiets ramavtal

Bengtsfors kommun har tecknat avtal med Xelent Office Sweden AB. Som grund till avtalet ligger Rioch Sverige AB:s ramavtal med Kammarkollegiet (Klient 3 – Region Västra och Region Södra; nr 96-52-2015:006) där Xelent Office Sweden AB ligger med som underleverantör. Ramavtalet avser klienter (t.ex. stationära datorer, bärbara datorer och surfplattor), datatillbehör och serverlösningar. Rioch Sverige AB ansvarar för att underleverantörerna uppfyller samtliga ställda krav i förfrågningsunderlaget till ramavtalet.

I Tabell 3 redovisas de hållbarhetskrav som Kammarkollegiet ställde på leverantörerna i sitt förfrågningsunderlag samt i de allmänna villkoren som är en bilaga till ramavtalet.

³ Homogent material i produkten är fri från bly (Pb), Kviksilver (Hg), kadmium (Cd), Sexvärt krom (Cr6+), polybromerade bifenyler (PBB) och polybromerade difenyletrar (PBDE)

⁴ Energy Star för energieffektivitet (version 6.0, 6.1) och energisparkrav (version 2.0) eller likvärdig

⁵ FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter, ILO:s kärnkonventioner om tvångsarbete, barnarbete, diskriminering, föreningsfrihet samt organisationsrätt, FN:s barnkonvention, det arbetarskydd och den arbetsmiljölagstiftning som gäller i tillverkningslandet, den arbetsrätt (inklusive lagstiftning om minimilön) och det socialförsäkringsskyddet som gäller i tillverkningslandet, den miljölagsskyddslagstiftningen som gäller i tillverkningslandet och FN:s deklaration mot korruption.

Tabell 3 Följande krav ingår i Kammarkollegiets förfrågningsunderlag samt i ramavtalet med leverantörerna.

Kategori	Krav i Kammarkollegiets förfrågningsunderlag
Administration/Allmänt	- Leverantören ska kontinuerligt arbeta med att förbättra och ta hänsyn till miljöaspekter för att förebygga och undvika negativ miljöpåverkan
Farliga ämnen	Ej specificerat
Ökad livslängd	- Minst 3 års garanti (enligt avtal med Xelent är garantitiden 1–3 år) - Service, kundtjänst och underhåll och reservdelar ska finnas tillgängligt i för offererade produkter i minst 5 år efter leveransdag - Systembatteri för bärbar dator ska gälla i minst 1 år
Energieffektivitet	- Samtliga produkter ska uppfylla vid gällande tidpunkt senaste version av Energy Star
Återvinningsbarhet	- Omhändertag av emballage (inklusive miljöåtervinning) för produkterna
Tjänster för återanvändning och återvinning	Ej specificerat
Sociala och etiska krav	Grundläggande krav ⁵

Vid den förnyade konkurrensutsättningen är det möjligt för den upphandlande myndigheten att ställa krav utöver de som tillämpas i upphandlingen både som obligatoriska krav eller utvärderingskrav. Detta kan exempelvis vara krav på miljöfarliga ämnen i produkter, rekonditionering, tillvägagångssätt avseende skrotning samt krav på miljöredovisningens utformning. Bengtsfors kommun ställde inga ytterligare specifika krav inom miljö- och energiområdet i samband med upphandlingen av Xelent Office Sweden AB.

4.3 Bengtsfors kommuns avtal avseende IT-produkter i skolan

Bengtsfors kommun utförde en upphandling avseende digitala läroverktyg med tillhörande tjänster och innehåll. I upphandlingen ingår även IT-produkter t.ex. bärbara datorer och surfplattor som används i skolan. Bengtsfors kommun har tecknat avtal med Lin Education.

I Tabell 4 redovisas de hållbarhetskrav som Bengtsfors kommun ställde på leverantörerna i sitt förfrågningsunderlag samt i avtalet med Lin Education. I förfrågningsunderlaget efterfrågades två olika typer av produkter; bärbara datorer och lärplattor. När det gäller bärbara datorer efterfrågades tre olika märken; Mac, PC och Chromebook. Det har ställts olika miljö- och energikrav beroende på vilken produkt och märke som avses.

Tabell 4 Följande krav ingår i Bengtsfors kommuns förfrågningsunderlag samt i avtalet med Lin Education. I parentes återges de märken som kraven gäller för.

Kategori	Krav i SKL förfrågningsunderlag
Administration/ Allmänt	- Beskrivning av leverantörens miljöarbete t.ex. certifierat miljöledningssystem
Farliga ämnen	- PVC-fria strömkablar som alternativ (PC och Chromebook) - Halogenfria kretskort (Chromebook)
Ökad livslängd	- Minst 3 år (Chromebook) respektive 4 år (PC) på-platsen-garanti av tillverkaren - Minst 1 års (Chromebook) och 3 års (PC) garanti för batteri
Energieffektivitet	- Energystar 5.2 (Mac)
Återvinningsbarhet	- Ej specificerat
Tjänster för återanvändning och återvinning	- Ej specificerat
Sociala och etiska krav	- Ej specificerat

4.4 Melleruds kommuns avtal med IT-partner

Melleruds kommun handlade upp en IT-partner under år 2016 och tecknade avtal med Atea Sverige AB.

I Tabell 5 redovisas de hållbarhetskrav som Melleruds kommun ställde på leverantörerna i sitt förfrågningsunderlag samt i avtalet som tecknades med Atea.

Tabell 5. Följande krav preciserades i Melleruds kommuns förfrågningsunderlag i samband med upphandlingen samt i avtalet som tecknades med Atea.

Kategori	Krav i förfrågningsunderlaget och avtalet
Administration/ Allmänt	- Leverantören ska ha ett miljöledningssystem
Farliga ämnen	- Ej specificerat
Ökad livslängd	- Minst 1 års produktgaranti - Leverantören garanterar tillgång till underhåll och reservdelar av maskinprodukter under 3 år samt underhåll av levererade programprodukter under 2 år
Energieffektivitet	- Ej specificerat
Återvinningsbarhet	- Producentansvar avseende förpackningar, elektriska och elektroniska produkter samt batterier.
Tjänster för återanvändning och återvinning	- Egen sammanhållen miljöproduktion kopplat till återvinningskoncept ⁶
Sociala och etiska krav	- Respektera lokala arbetsrättsregler och arbetsmiljölagstiftning - Uppfylla FN:s barnkonvention - Mineralutvinning ska ske på ett önskvärt sätt (konfliktmetaller). OECD:s särskilda riktlinjer för att undvika handel med illegal gruvverksamhet.

⁶ Anbudsgivaren ska visa på skrotning, återvinning, säkerhet, spårbarhet av hårdvara och återvunnet material, omhändertagande och rekonditionering av uttjänt utrustning. Organisation och etablerade rutiner ska finnas.

5. Miljö- och energimärkningar av upphandlade produkter

I Tabell 6 redovisas inköpen av IT-produkter i de fyra kommunerna. IT-avdelningarna uppdaterar kontinuerligt vilka modeller de köper in och därför blir inköpslistan snabbt inaktuell. Listan ger dock en inblick i vad som köptes in under 2018.

I listan redovisas vilka produkter som är miljömärkta enligt TCO Certified samt de som har en Energy Star märkning enligt de två senaste versionerna (6.0 och 7.0). De som är miljö- och/eller energimärkta är grönmarkerade i tabellen.

Produktlistan är olika lång för kommunerna. Det beror på att några kommuner har redovisat alla produkter som är inköpta och andra kommuner har endast redovisat de vanligast inköpta modellerna under året.

Tabell 6. Redovisning av kommunernas inköp av IT-produkter under år 2018. De som är miljö- och/eller energimärkta är markerade med grönt.

Typ av produkt	Kommun	Produktnamn	Miljömärkt	Energy Star (version 6.0 och 7.0)
Bärbar dator	Bengtstfors	Lenovo 300e Chromebook	TCO cert.	Ja
	Bengtstfors	Apple MacBook Air 13	Nej	Ja
	Bengtstfors	HP Chromebook 11 G5	Nej	Nej
	Bengtstfors	HP Chromebook 14 G5	TCO cert.	Ja
	Bengtstfors	HP Probook 640 G3	TCO cert.	Ja
	Bengtstfors	HP Probook 650 G3	TCO cert.	Ja
	Dals-Ed	HP ProBook 640 G2	Nej	Ja
	Färgelanda	Asus Chromebook C202*	Nej	Ja
	Färgelanda	HP Elitebook 840 G4*	Nej	Ja
	Färgelanda	Microsoft Surface Pro I5 256GB	Nej	Nej
	Färgelanda	Microsoft Surface Pro I7 256GB	Nej	Nej
	Mellerud	Lenovo ThinkPad X270	TCO cert. ⁷	Ja
	Bildskärm	Bengtstfors	Samsung CH580	Nej
Dals-Ed		Samsung S24E650PL	TCO cert.	Nej
Dals-Ed		HP EliteDisplay E272q	TCO cert.	Ja
Färgelanda		Asus MG28UQ	Nej	Nej
Färgelanda		HP Elitedisplay S240UJ	Nej	Nej
Färgelanda		HP Z23N G2	TCO cert.	Ja
Färgelanda		HP Z27N	TCO cert.	Ja
Mellerud		HP EliteDisplay E243	TCO cert.	Ja
Stationär dator		Bengtstfors	Ej inköpt under 2018	-
	Dals-Ed	HP ProDesk 400 G3 Mini Core	TCO cert.	Ja
	Färgelanda	HP Elitedesk 800 G3	TCO cert.	Ja
	Färgelanda	HP Z240 TWR	Nej	Ja
	Färgelanda	HP Z440 XE	Nej	Ja
	Mellerud	HP ProDesk 600 G3	Nej	Ja
	Surfplatta	Bengtstfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud*	Apple iPad Wi-Fi 32GB*	Nej
Färgelanda		Apple iPad WI-FI 128GB*	Nej	Nej
Färgelanda, Dals-Ed		Apple iPad mini 4 Wi-Fi 128GB*	Nej	Ja
Färgelanda		Apple iPad PRO 256GB WI-FI	Nej	Ja
Dals-Ed		HP ProBook 640 G3	TCO cert.	Ja
Dals-Ed		Samsung S24h650G	TCO cert.	Nej
Dals-Ed		Samsung S27E450B	TCO cert.	Nej

*Mellerud har uppgett att de har köpt in den senaste modellen av Apple Ipad. Jag har antagit att det är en Apple iPad Wi-fi 32 GB

⁷ TCO certifikatet gick ut i januari 2019.

6. Analys

6.1 Kommunernas avtal

Hållbarhetskraven i IT-avtalen skiljer sig mycket åt i kommunernas avtal.

SKL Kommentus ramavtal är det avtal som har specificerat flest hållbarhetskrav i upphandlingen. De har krav för alla tre faser i livscykeln – tillverkningsfasen, användningsfasen och slutfasen. Dock är det upp till den upphandlande myndigheten att spetsa till miljö- och energikraven ytterligare, vilket den upphandlade myndigheten sannolikt inte alltid är medveten om. Färgelanda hade t.ex. inte ställt några ytterligare miljö- och energikrav vid den förnyade konkurrensutsättningen. Risken med att använda ett nationellt framtaget ramavtal är att myndigheten sannolikt inte är lika aktiva i upphandlingen och lutar på att SKL Kommentus eller Kammarkollegiet i detta fall har preciserat bra miljö- och energikrav.

Melleruds kommun hade också flera bra hållbarhetskrav i upphandlingen. De har särskilt tryckt på att leverantören ska ha ett bra återvinningskoncept. Melleruds kommun är med i Ateas 100% klubben vilket syftar till att få en bättre livscykelhantering av IT-produkter. Däremot ställs det inga specifika krav på t.ex. farliga ämnen eller energieffektivitet i upphandlingen och jämfört med de nationella ramavtalen är kraven på garantitid och serviceavtal inte lika fördelaktiga.

Kammarkollegiets ramavtal hade flera hållbarhetskrav i upphandlingen men har inga krav på återvinnings- eller återanvändningstjänster. Dessa krav måste den upphandlade myndigheten själv ställa vid den förnyade konkurrensutsättningen. Precis som Färgelanda kommun ställde inte Bengtsfors kommun några ytterligare miljö- och energikrav vid upphandlingen.

I Bengtsfors kommuns egna upphandling avseende digitala läroverktyg med tillhörande tjänster preciserades endast några få hållbarhetskrav. Kraven skiljde sig dessutom mycket åt beroende av vilken produkt och märke som efterfrågades. För lärplattor ställdes t.ex. bara krav på att leverantören skulle beskriva sitt miljöarbete.

Dals-Eds kommun hade inget specifikt IT-avtal under 2018 men köpte av Dustin som är en stor IT-leverantör som arbetar med hållbarhetsfrågor. Genom att vara en medveten konsument kan man se till att välja miljö- och energimärkta produkter även utan ett avtal. Dock kan man i en upphandling ställa krav på leverantören när det gäller garanti- och serviceavtal, tillgång till reservdelar och tjänster för återanvändning och återvinning av datorer vilket inte är möjligt utan avtal. Dals-Ed har lyft frågan och ska göra en upphandling av IT-produkter.

6.2 Kommunernas köp av miljö- och energimärkta produkter

Bra miljö- och energimärkningar innebär att en tredje part har granskat hållbarhetskraven i produktens livscykel. T.ex. att tillverkningsfabrikerna ska ha ett miljöledningssystem och ta ett socialt ansvar. En TCO Certified produkt t.ex. innebär också att produkten ska ha lång livslängd och bra energieffektivitet samt att vissa farliga ämnen är förbjudet i tillverkningen.

Den utförda granskningen visar att ungefär hälften av de inköpta IT-produkterna i kommunerna är TCO Certified märkta. Alla kommuner har köpt in ett antal IT-produkter som var miljö- och energimärkta produkter under 2018, men ingen kommun har genomgående bara miljö- och energimärkta produkter. Det varierar mellan kommunerna vilken typ av produkt som är miljö- och energimärkt. Man kan också konstatera att

Bengtsfors och Färgelanda kommun, som har använt ett nationellt ramavtal, inte köper in fler miljömärkta IT-produkter än Mellerud och Dals-Eds kommun. Färgelanda kommun har dock köpt in produkter som inte ingår i SKL Kommentus ramavtals produktlista via direktupphandling av Dustin.

Alla kommunerna har valt att köpa in surfplattor av märket Apple Ipad. Apple är ett märke som har få typ 1 miljömärkta produkter men är populära bland användarna.

7. Sammanfattning

Att använda nationellt framtagna ramavtal är ett bra verktyg för att få fram ett bra basavtal avseende miljö och social hållbarhet. Men för att få ett riktigt bra avtal avseende hållbarhetskrav krävs det en aktiv roll från den upphandlande myndigheten. Det är också viktigt att hålla sig till ramavtalen och undvika direktupphandlingar så långt som möjligt. Annars blir miljö- och energikraven i ramavtalen uddlösa.

Att köpa miljömärkta IT-produkter av typ 1 innebär att flera hållbarhetskrav uppfylls. Dessa krav ställs främst i tillverknings- och användningsfasen. En lika viktig fas är slutfasen och där kan krav ställas på leverantören i en upphandling. Det går att ställa krav på att leverantören ska kunna erbjuda insamling och uppgradering av IT-utrustning eller att leverantören har långa och bra serviceavtal. Vidare har IT-avdelningen själv ett ansvar för att förbättra rutiner kring minskandet av elektronikavfall genom att t.ex. återanvända produkterna i andra delar av verksamheten.

Hållbar IT är en fråga som framförallt den nordiska IT-branschen arbetar aktivt med eftersom det efterfrågas av kunderna. Ateas hållbarhetschef Chiara Selvetti tycker att det finns tre saker som en upphandlare särskilt kan lyfta i sin IT-upphandling; ställ krav på anbudsgivaren (att leverantören återvinner och återanvänder på ett korrekt sätt), använd miljömärkningar som produktkrav samt ställ krav på att tillverkaren är medlem i RBA (Responsible Business Alliance). RBA är en branschöverskridande hållbarhetsorganisation för it- och elektronikföretag och bevis för att det finns ett systematiskt hållbarhetsarbete. Alla de varumärken som är inköpta under år 2018 enligt (Apple, Asus, Lenovo, HP, Microsoft och Samsung) är medlemmar i RBA⁸.

För att hållbarhetskraven ska vara ett betydande krav i avtalen måste dessa viktas högt. Detta kanske på bekostnad av ett bra pris. Det är svårt att hitta balansgången mellan olika krav. Det inte alltid så att de produkter som efterfrågas i verksamheten är de bästa ur miljö- och energisynpunkt. Genom att IT-ansvarig, upphandlingsenheten och miljöstrateger i kommunerna samarbetar kan man få det bästa av alla delar. En ökad samverkan mellan kommunernas IT-avdelningarna och upphandlingsenheter kan också möjliggöra bättre avtal. Redan idag finns en samverkan mellan kommunernas upphandlingsenheter och flera avtal handlas upp gemensamt.

⁸ Enligt RBA hemsida april, 2019. <http://www.responsiblebusiness.org/about/members/>

Rekommendationer för nästa upphandling av IT-produkter för att säkerhetsställa bättre hållbarhetskrav:

- Använd de nationella framtagna ramavtalen
- När de nationella ramavtalen används undersök om det finns ytterligare miljö- och energikrav som kan användas vid den förnyade konkurrensutsättningen
- Om ramavtal finns – undvik så långt som möjligt direktupphandlingar
- Ta hjälp av miljöstrategier vid upphandlingen
- Om egna förfrågningsunderlag tas fram - ställ krav på både på leverantören och på produkterna
- Våga vikta hållbarhetskraven högt